

3. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Збірник наукових праць. // Харків-2018. С.68. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/6991/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B0_24.05.2018-2%20%D1%81%D0%B5%D1%80600.pdf.

Охріменко Іван Миколайович,

професор кафедри юридичної психології
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор;

Ланіна Любов Станіславівна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра за
спеціальністю «Психологія» Національної
академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НОВОСТВОРЕНИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Новітній період розвитку української держави ознаменовано появою нових державних органів, що здійснюють правоохоронну діяльність.

14 жовтня 2014 року Верховна Рада України прийняла закон «Про Національне антикорупційне бюро України». Відповідно до положень ч.1 ст.1 цього нормативного документу Національне антикорупційне бюро України (далі – НАБУ) є державним правоохоронним органом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових [1].

У той час, 12 листопада 2015 року Верховна Рада України прийняла закон «Про Державне бюро розслідувань». У ст. 1 цього закону визначено статус Державного бюро розслідувань (далі – ДБР), а саме: ДБР є центральним органом виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції [2].

Виходячи з аналізу засад наведених нормативно-правових актів, можна стверджувати, що основним методом правоохоронної діяльності НАБУ та ДБР є застосування системи гласних та негласних оперативного-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій з метою запобігання, виявлення, припинення, розслідування злочинів, віднесених до компетенції кожного з цих органів. Робота фахівців окреслених правоохоронних структур належить до видів діяльності, що здійснюються у системі координат “людина-людина”, тобто пов’язана з багатоваріантністю вирішуваних професійних завдань та їх інтелектуальною і емоційною насиченістю. Ускладнення криміногенної обстановки потребує застосування

найбільш ефективних методів, прийомів і засобів діяльності. Природно, що їх підґрунтям може бути використання спеціальних психологічних знань під час викриття і розслідуванні злочинів.

Очевидно, що така специфічна за своїм змістовним навантаженням діяльність працівників цих державних органів повинна супроводжуватися комплексним психологічним забезпеченням, що передбачає сукупну узгоджену діяльність підрозділів психологічного забезпечення й науково-дослідних установ, спрямована на підвищення ефективності їх оперативно-службової діяльності шляхом цілеспрямованого використання науково-обґрунтованих форм, методів і засобів професійної психології [3].

Доведено, що саме комплексне психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності створює сприятливі умови для зниження нервово-психічної нестійкості, ситуативної та особистісної тривожності, суб'єктивного стану, сприяє адекватній та прискореній адаптації до умов професійної діяльності, подоланню вираженої втоми та перевтоми фахівців під час робочих циклів [4]. Поряд із цим, якісне психологічне забезпечення правоохоронної діяльності дозволяє підвищити якість попередження, викриття, припинення і розслідування злочинів, адже фахівці-психологи можуть проводити консультації, приймати участь в процесі розслідування в якості спеціаліста, здійснювати психологічний аналіз матеріалів кримінальних проваджень, проводити бесіди, експериментально-психологічні дослідження, спостереження тощо [5].

Разом із тим, слід визнати, що психологічне забезпечення професійної діяльності працівників новостворених правоохоронних органів на даний час вкрай обмежене. Так, зокрема, наказ директора Національного антикорупційного бюро України від 31.05.2017 №123-О визначає роль психолога лише при проведенні психологічного тестування кандидатів на призначення на вакантні посади, яке складається з двох етапів – психологічного тестування за допомогою спеціального програмного забезпечення (ММРІ) та співбесіди з психологом [6]. При чому психологічне тестування, у разі його проведення, має рекомендаційний характер та враховується конкурсною комісією при прийнятті рішення під час співбесіди. Отже, можна стверджувати, що фахівець-психолог залучається лише в процесі професійного психологічного відбору кандидатів на посади в НАБУ. Інші актуальні напрями системи психологічного забезпечення діяльності персоналу правоохоронних органів (психологічне супроводження проходження служби, професійна психологічна підготовка, психологічна підтримка проведення оперативно-службових заходів) взагалі оминаються увагою. Не краща ситуація й в органах ДБР, де психологічне забезпечення обмежене лише проведенням психофізіологічного дослідження за допомогою поліграфа як під час прийому на державну службу, так й щорічно в процесі проходження служби [7].

На нашу думку, психологічне забезпечення професійної діяльності фахівців новостворених правоохоронних органів не повинно обмежуватися виявленням психологічних і професійних якостей фахівців, що претендують на відповідні посади НАБУ та ДБР, а тому окреслюватися виключно професійним психологічним відбором кандидатів. Психологія професійної, зокрема правоохоронної, діяльності бачить своє призначення в тому, щоб розробити технології застосування напрацьованих наукових рекомендацій у практиці вирішення оперативно-службових завдань конкретного органу. Насамперед, має звертатися увага на оптимізацію психологічних можливостей співробітників, створення сприятливих умов професійного середовища, вибір найбільш адекватного для конкретних ситуацій механізму впливу на учасників взаємодії (психологічного, інформаційного, спеціального тощо). Практичне впровадження зазначених позицій потребує внесення відповідних змін у чинне законодавство, науково-методичного та кадрового забезпечення.

Список використаних джерел

1. Про Національне антикорупційне бюро України : закон України // Відомості Верховної Ради. 2014. № 47. Ст. 2051.
2. Про Державне бюро розслідувань : закон України // Відомості Верховної Ради. 2016. № 6. ст. 55.
3. Психологічне забезпечення оперативно-службової діяльності працівників міліції (у двох частинах). Частина I: Професійно-психологічна підготовка працівників оперативних підрозділів : навч.-метод. посіб. / [Д. О. Александров, В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко та ін.]. К. : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 124 с.
4. Кучеренко С. М. Психологічне забезпечення професійної діяльності: курс лекцій / [упорядник С. М. Кучеренко]. Х. : НУЦЗУ, 2016. 83 с.
5. Психологія слідчої діяльності : навч. посібник / [В. Г. Андросюк, О. М. Корнев, О. І. Кудерміна та ін.] : за заг. ред. Л. І. Казміренка. К. : Правова єдність, 2009. 200 с.
6. Порядок проведення відкритого конкурсу для призначення на посади у Національному антикорупційному бюро України // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://nabu.gov.ua/poryadok-provedennya-vidkrytogo-konkursu>
7. Порядок проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа у Державному бюро розслідувань // [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-2017-%D0%BF>